

Wojna walutowa

Oskar Kowalewski
Christian Pierdzioch
Georg Stadtmann

European University Viadrina Frankfurt (Oder)
Department of Business Administration and Economics

Discussion Paper No. 301

June 2011

ISSN 1860 0921

Oskar Kowalewski, World Economy Research Institute, Warsaw School of Economics (SGH)
Christian Pierdzioch, Bundeswehr Universität Hamburg
Georg Stadtmann, Europa Universität Viadrina Frankfurt (Oder) stadtmann@europa-uni.de

1. Wstęp

Według Financial Times Deutschland, brytyjski minister finansów, Guido Mantega, był politykiem, który jako pierwszy wypowiedział sowo *wojna walutowa* (Ohanian/Kaelble 2010). Jeżeli chce się zrozumieć dyskusje o wojnie walut i o aktualnej polityce kursowej, nie wolno patrzeć tylko na obu największych graczy Stany Zjednoczone i Chiny, lecz należy włączyć do analizy także pozycje mniejszych krajów, takich jak Brazylia. Zatem, od początku.

2. Analiza względnej konkurencyjności na podstawie Indeksu Big Mac'a

Patrząc na aktualny Indeks Big Mac z lipca 2010 według magazynu The Economist, powstaje następujący obraz: chiński Big Mac kosztuje 13,2 Yuan, podczas gdy amerykański 3,73 \$. Biorąc pod uwagę aktualny kurs wymiany w wysokości 6,78 Yuan/\$, chiński Big Mac kosztuje tylko 1,95 \$. Naturalnie, zawsze ktoś zapyta; ale jak to jest możliwe? Big Mac nie jest przecież towarem handlowym. Nikt na ulicach Nowego Jorku przecież nie kupiłby zimnego, wyprodukowanego w Chinach i przetransportowanego do USA, Big Mac'a.

Na drugi rzut oka, jasnym jest, że zarówno w cenę amerykańskiego, jak i chińskiego Big Mac'a, wliczana jest cena pracy, kapitału i ziemi. Dzieje się tak, ponieważ w restauracjach McDonald's zatrudniani są pracownicy, ziemia, na której stoi restauracja, musiała być kupiona, a do produkcji frytek wymagana jest frytkownica. Cena Big Mac'a może zatem być interpretowana jako zbiorczy indeks cenowy. Stąd też nazwa Indeks Big Mac'a.

Jeżeli więc Chiny są konkurencyjni w przypadku Big Mac'a, to będą konkurencyjni także w przypadku wielu innych produktów. Ostatecznie, przejawia się to w ogromnej nadwyżce bilansu dorobku. USA wykazuje deficyt na rachunku bieżącym (BMF 2009). Deficyt na rachunku bieżącym Stanów Zjednoczonych oznacza, iż Amerykanie eksportują mniej dóbr i usług, niż importują, a chińskie towary muszą być opłacone po części z amerykańskich papierów wartościowych. Amerykanie coraz bardziej zadłużają się w stosunku do reszty świata. Chińczycy natomiast układają papiery wartościowe w piwnicach banku centralnego.

Tabela 1: Absolutny parytet siły nabywczej na podstawie cen Big Mac w lipcu 2010

Kraj	Cena Big Mac'a w lokalnej walucie	Cena Big Mac'a w Amerykańskich Dolarach	Implikowany parytet siły nabywczej dolarów	Amerykański kurs wymiany (21.07.2010)	Wartość zawyżona lub zaniżona w stosunku do USD w %
USA	3,73 USD	3,73			
Brazylia	8,71 Real	4,91	2,33	1,77	+ 31
Chiny	13,2 Yuan	1,95	3,54	6,78	- 48
Czechy	67,6 Koron	3,43	18,1	19,7	- 8
Dania	28,5 DK	4,90	7,63	5,81	+ 31
Węgry	740 Forint	3,33	198	222	- 11
Kraje Europejskie	3,38 Euro	4,33	1,10	1,28	+ 16
Polska	8,30 Zloty	2,60	2,22	3,20	- 30

Źródło: The Economist (2010)

Ale jak wygląda zrównoważony („sprawiedliwy”) poziom kursu wymiany? Przy kursie 13,2 Yuan/\$, ceny chińskiego i amerykańskiego Big Mac'a zgadzają się i panuje parytet siły nabywczej. Yuan jest przez to o około $(3,54 - 6,78)/6,78 = - 48 \%$ zaniżony. Porównanie aktualnego kursu w wysokości 6,78 Yuan/\$ z równoważnym kursem parytetu siły nabywczej w wysokości 3,54 Yuan/\$ wykazuje, iż chińska waluta musiała silnie się wzmocnić. Wprawdzie, znajdował się Yuan w okresie od połowy 2005 do połowy 2008 na ścieżce osłabienia (patrz wykres 1), lecz zostało to zatrzymane przez chińczyków w wyniku upadku Lehmana w roku 2008.

3. Wpływ ilościowego Easing II na stosunki Chiny-USA

Wraz z ogłoszeniem amerykańskiego banku (Federal Reserve) o zakupie amerykańskiego zadłużenia aby rozszerzyć bazę monetarną o kolejne 600 Mrd. & (Quantitative Easing II), Amerykanie sprowadzili na siebie gniew Chińczyków. Często, dewaluacja dolara i wynikająca z niej poprawa amerykańskiej konkurencyjności była postrzegana jako przyczyna

zdenerwowania. To jednak nie jest prawda, gdyż wprawdzie nastąpiła dewaluacja dolara w stosunku do Euro, ale kurs w stosunku do Chin nie uległ zmianie.

Ryc. 1: Kurs wymiany Yuan/Dolar 2000-

2010

Skąd więc to zdenerwowanie? Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy spojrzeć na efekt stymulacji monetarnej: wzrost bazy monetarnej przy stałej cenie mnożnika, prowadzi do wzrostu podaży pieniądza. Przy stałej prędkości pieniądza, prowadzi efekt stymulacji monetarnej w perspektywie średniookresowej (najpóźniej po ożywieniu gospodarczym w USA) do wzrostu cen (model AS/AD, neutralność pieniądza, klasyczna Dychotomia). Dzięki temu wzrośnie inflacja w USA. Ale dlaczego interesuje to Chińczyków? Przynajmniej dwa aspekty powinny zostać wskazane:

1. Chińczycy posiadają amerykańskie papiery wartościowe denominowane w dolarach amerykańskich. Przy cenie \$1 za baton czekoladowy, chińczycy, za obligacje w wysokości 100\$, otrzymają 100 takich batonów. Jednak przy cenie \$2 za baton, chińczycy dostaną już tylko 50 takich batonów. Inflacja sprawia, że wartość papierów wartościowych posiadanych przez Chiny maleje w rzeczywistych jednostkach dóbr.
2. W stałym kursie walut, problemem staje się również kwestia zaimportowanej inflacji (patrz: Moritz/Stadtmann 2010, S. 15): ze względu na sztywny kurs, chińczycy muszą kupić dolary na rynku walutowym, aby wzrosły ich rezerwy dolarów. Oznacza to także, że przynajmniej w pierwszym etapie zwiększy się podaż chińskiego pieniądza

w obiegu, która może spowodować odpowiednią tendencję inflacyjną w Chinach. Jednym ze sposobów zapobiegania ekspansji pieniądza, jest neutralizacja za pomocą krajowych komponentów podaży pieniądza: chiński bank centralny musiałby, w ramach otwartego rynku, sprzedać chińskie obligacje, aby zebrać dodatkowe pieniądze.

W takim razie chińczycy są źli, czy bardzo źli? Są bardzo źli: można to rozpoznać przez to, że chińska agencja ratingowa tuż przed szczytem G20 w listopadzie 2010 obniżyła wartość amerykańskich papierów wartościowych z AA na A+ (Welt online 2010). Biorąc pod uwagę, że Chiny siedzą na szczycie góry amerykańskich papierów wartościowych, strzelają sobie w stopy. Tak więc Chiny są szczególnie złe.

4. Wpływ ilościowego Easing II na stosunki USA – Brazylia

Teraz do Brazylijczyków: ponownie należy wciągnąć do analizy konkurencyjności indeks Big Mac'a: brazylijski Big Mac kosztuje 8,71 Real, czyli 4,91 \$. Amerykański Big Mac kosztuje tylko 3,73 \$, tak więc brazylijska gospodarka w porównaniu z amerykańską, wykazuje niższą konkurencyjność. Real jest o około 31% zaniżony. To zaniżenie w ostatnich kilku miesiącach ponownie się zwiększyło: od lipca 2010 do października 2010 wartość dolara zdewaluowała się o kolejne 5% z 1,77 Real/\$ na 1,69 Real/\$, co ponownie zredukowało konkurencyjność Brazylii.

Jaka jest przyczyna dewaluacji? Także w tym przypadku należy szukać powodów w amerykańskiej polityce pieniężnej. Jednym z aspektów jest to, że obie waluty Real i Dolar są obecnie używane w Carry Trades. Jest to wykorzystanie różnic w oprocentowaniu. Inwestorzy biorą kredyt o niskiej stopie procentowej w dolarach i inwestują pieniądze w walucie kraju o wysokiej stopie procentowej. Różnica w oprocentowaniu pomiędzy dwoma stopami procentowymi wynosi obecnie więcej niż 10 punktów procentowych. Dzięki temu rośnie popyt na brazylijskiego Reala i podaż na dolara, co prowadzi do dewaluacji brazylijskiego Reala.

Ponadto, należy krótko wspomnieć o zdolności konkurencyjnej między Chinami i Brazylią: silny brazylijski Real w stosunku do dolara i słaby Yuan w stosunku do dolara, sugerują oczywiście bardzo silnego Reala w stosunku do Yuana. Chińskim Big Mac jest o 60% korzystniejszy od brazylijskiego Big Mac'a. Chiny doprowadziły poprzez utrzymanie stałego poziomu kursu walutowego nie tylko do poprawy pozycji konkurencyjności w stosunku do USA, ale także do wielu innych krajów. Biorąc pod uwagę powyższe względy, zrozumiałe

jest, że brazylijski polityk rozpoczął publiczną debatę o wojnie walutowej. W tym kontekście należy także rozumieć wprowadzenie kontroli kapitału, dzięki której Brazylia stara się zostać panem napływającego kapitału zagranicznego do kraju (Ohanian/Kaelble 2010).

5. Wnioski i perspektywy

Oprócz wcześniej przedyskutowanych zależności, należy także spojrzeć na sytuację Szwajcarii i Japonii. Obie gospodarki próbują, poprzez interwencje na rynku walutowym, wpłynąć na kurs walutowy (BMW 2010). Kierunek interwencji jest taki sam: kupno dolarów w celu wzmocnienia dolara i osłabienia waluty krajowej. Tak interweniowało Ministerstwo Finansów Japonii razem z Bankiem Japonii w połowie września 2010 z rekordową sumą 2000 mld. jenów. To była dla Japonii pierwsza interwencja od roku 2004 (FTD 2010, Japanese Ministry of Finance 2010).

Stawka zatem jest bardzo duża: jeżeli dojdzie do wyścigu o dewaluację, towarzyszyć mu będzie najprawdopodobniej wyścig z inflacją. Dalsze środki odwetowe, które mogłyby pojawić się w bezpośrednim wykorzystaniu to znane handlowe "narzędzia tortur" (taryfy celne i kontyngenty). Póki co nie musi do tego dochodzić: do tej pory była mowa tylko o Amerykanach i Chińczykach. Należy wziąć pod uwagę, że wiele amerykańskich firm inwestujących na wartość wyższą od wartości inwestycji bezpośrednio w Chinach. Natomiast Chińczycy są również na arenie międzynarodowej na zakupach. Przykład: Apple iPhone i iPad są produkowane w Chinach i dostarczane do Europy, bez objazdu przez USA. Cecha charakterystyczna handlu międzynarodowego polega na tym, że odbywa się on wewnątrz międzynarodowych korporacji. Przedsiębiorstwa te mają duże zainteresowanie w wolnym handlu, dlatego też muszą opowiedzieć się przeciwko wyżej wymienionym restrykcjom.

Bibliografia

Bundesfinanzministerium (BMF) (2009): Leistungsbilanzungleichgewichte im internationalen Vergleich.

http://www.bundesfinanzministerium.de/nr_89390/DE/BMF_Startseite/Aktuelles/Monatsbericht_des_BMF/2009/12/analysen-und-berichte/b03-leistungsbilanz/node_templateId=renderPrint.html?__nnn=true

Bundesministeriums für Wirtschaft und Technologie (BMWi) (2010): Schlaglichter der Wirtschaftspolitik, Monatsbericht November 2010, I. Aktuelle Themen und Analysen 4. Kurswechsel - Konflikte auf den Devisenmärkten könnten zu Abwertungswettlauf und protektionistischen Maßnahmen führen.

<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/aussenwirtschaft,did=365722.html>

FTD (2010): Intervention: Japan verkauft 2000 Mrd. Yen an einem Tag, 16.09.2010.

<http://www.ftd.de/finanzen/maerkte/marktberichte/:intervention-japan-verkauft-2000-mrd-yen-an-einem-tag/50170276.html?mode=print>

Japanese Ministry of Finance, Foreign Exchange Intervention Operations (August 30, 2010 – September 28, 2010), Press release 30. September 2010, <http://www.mof.go.jp/english/feio/monthly/100930.htm>.

Moritz, K.-H. und G. Stadtmann: Monetäre Außenwirtschaft, Vahlen Verlag 2. Auflage, 2010.

Ohanian, M. und M. Kaelble: Brasilien kann Kapitalflut kaum stoppen, Financial Times Deutschland online 24.10.2010.

The Economist: Burgernomics – When the chips are down – The latest Big Mac index suggests the euro is still overvalued, Jul 22nd 2010.
http://www.economist.com/node/16646178?story_id=16646178

Welt online: Chinesische Ratingagentur stuft USA herab, 10.11.2010.
<http://www.welt.de/finanzen/article10849568/Chinesische-Ratingagentur-stuft-USAherab.html>